

TÜRKİYE'YE YÖNELİK İNSAN KAÇAKÇILIĞI VE ÇANAKKALE ÖRNEĞİ

Doç. Dr. Rüştü ILGAR*

ÖZ

Bu çalışmada, mülteci, sığınmacı kavramlarının anlamları, mülteciliğin tarihsel gelişimi, Türkiye'deki mültecilik olgusu, mültecilerle ilgili Türkiye'deki hukuki düzenlemeler anlatılmaya çalışılmıştır. Ayrıca önemli transit geçiş noktalarından biri olan Çanakkale'de bulunan mülteci ve sığınmacıların genel problemleri, sosyal hayata uyumu, kültürel entegrasyonu, yaşam şartları ele alınmıştır. Çalışma bağlamında Türkiye'de yaklaşık olarak 3.9 milyon mülteci bulunmaktadır. Çanakkale genelde Midilli adasına transit geçiş için kullanılan bir güzergâhtır. Buna rağmen Çanakkale'de resmi kayıtlara giren 268 mülteci yaşamaktadır. Bu rakam yaklaşık olarak Türkiye ortalamasının % 5'lik bir dilime tekabül etmektedir. Emniyet Genel Müdürlüğü verilerine göre son zamanlarda Çanakkale'ye doğru yapılan kaçak göç ve sığınma faaliyetleri artmıştır. Bu faaliyetler kaçak sığınmacı ve transit geçişle yöreye yılda 1500 ile 2500 mültecinin yasa dışı yollarla girdiğini belirtmektedir. Aynı zamanda son zamanlarda kaçak bot ve teknelerle geçmeye çalışan mültecilerin ölüm sayısı giderek artmaktadır. Çanakkale'deki mülteciler açısından değerlendirilmesi gereken önemli bir unsur çalışma ve yaparak yaşayarak kazanım elde etme gereksinimidir. Kente daha önce gelen akraba, tanıdık ve hemşerilerin daha sonra gelenlerin meslek, iş ve ikamet edecek olanlar üzerindeki rolleri ön plana çıkmaktadır. Kentsel alanların talep ettiği vasıflara ve eğitime sahip olmayan bu kişilerin iş bulmada en önemli güvenceleri Birleşmiş Milletler ve Türkiye Cumhuriyetinin sağladığı sığınmacı haklarıdır. Mülteciler ilde ucuz işgücü olarak değerlendirilmekte iş arayanlar için olumsuz bir durum oluşturmaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: İnsan kaçakçılığı, Çanakkale, Midilli, göçmen, mülteci

ILLEGAL HUMAN TRAFFICKING FOR TURKEY AND CANAKKALE SAMPLE

ABSTRACT

In this study, the terms such as refugee and asylum seeker, historical development of the notion of asylum, status of the notion of asylum in Turkey, legal arrangement of refugee in Turkey is to be handled. Also the refugee, living the major transit pass Çanakkale and common problem of asylum seeker, harmony of social life, cultural integration, life condition is to be handled. In this condition, Turkey has been lived nearly 3.9 billion as a refugee. Canakkale is generally used for the transit routes, to the island of Lesbos. Nevertheless 268 refugee stay pertaining to in Çanakkale according to legal record. In this figure is accounted for nearly %5 average of Turkey. Also data of Police Headquarters, recently it has grown up illegal immigrant and asylum movement towards on Çanakkale. Such movement, stated amount of between 1500 and 2500 refugee by illegal immigrant also transit pass yearly. Hence, being increased to be trying to pass death of refugee by illegal boat also vessel as of late.

An important element that should be evaluated in terms of refugees in Çanakkale is the need to gain work by living and doing. The priorities of relatives, acquaintances and fellow countrymen who come to the city on the occupants, work and residents will come to the fore. The most important guarantee in not having requested the qualifications and training of those people find jobs in urban areas and the United Nations refugee rights provided by the Republic of Turkey. Refugees are considered as a cheap labor force in the province, creating a negative situation for jobseekers.

* Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü, Coğrafya Eğitimi Anabilimdalı, ilgari@email.com, ORCID No: 0000-0002-4981-7324

Keywords: Human trafficking, Çanakkale, Lesbos, immigrant, refugee

1. GİRİŞ

Uluslararası hukukta mülteci kavramı, “*mülteciler*” 1951 yılından önce Avrupa’da meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından, haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen ya da söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen şahıslardır. (Cenevre Sözleşmesi Madde 1.a, <http://www.multeci.org.tr/index.php/mevzuat/88-muelteclernhukuk-statuesuene-lkn-1951-cenevre-sözleşmesi> Yani “*Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Düzenlemeler*” 1951 Cenevre Sözleşmesi ile belirlenmiştir.

Sığınmacı ve mülteci kavramları sık sık karıştırılmakta oysa birbirinden farklı kavramları ifade etmektedir. “*Sığınmacı*” mülteci olarak uluslararası koruma arayan ancak statüleri henüz resmi olarak tanınmamış kişilere denir. Bu terim genellikle, mülteci statüsü almaya yönelik başvurularının hükümet ya da Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) tarafından karara bağlanmasını bekleyen kişiler için kullanılır. Statüleri resmi olarak tanınmamış da olsa, sığınmacılar menşei ülkelerine geri gönderilemezler ve haklarının korunması gerekir (Uluslararası Af Örgütü, 2009: 5). Sığınmacı, iki farklı durum için kullanılabilir. Birincisi, mülteci statüsü almak için başvuru yapmış ancak başvurusu henüz karara bağlanmamış kişilerdir. İkincisi ise, henüz başvuru yapmamış kişilerdir. Sığınmacı, iltica prosedürü hakkında cevap bekleyen kişi olduğuna göre mülteci korumasının temel ilkesi olan “*non-refoulement*” yani “*geri göndermeme*” ilkesinden ve insanca muamele standartlarından peşinen yararlanması gerekir (Kılıç, 2008: 214). Sığınmacının mülteci olabilmesi için, Cenevre Sözleşmesi’nde belirtilen tanımı karşılaması gerekmektedir. Mültecilik bir hukuki statüdür. Ancak sığınmacı olarak tanımlanmak için, ülkesini bazı nedenlerle terk etmiş ve başka bir ülkeye sığınmış olmak yeterlidir.

Mülteci hareketliliğine yol açan dış göç olgusu; savaş, kıtlık, doğal afet ve terör gibi sebepler göçlere özellikle zorunlu dış göçlere, iyi şartlarda yaşama isteği gibi nedenler de gönüllü dış göçlere sebep olmaktadır (Şahin, 2010:57). Doğal afetler bir diğer mülteci hareketliliğine yol açan etmendir. Örneğin; 1980’lerin ortasında Afrika’da 2 milyon kişinin kuraklık sebebiyle evini terk ettiği bilinmektedir (Weiner, 1993:93). Göçe iten etmenler başında ve en önemlisi baskıcı rejimler, etnik çatışmalar gelmektedir. Baskıcı rejimlere en önemli örnek Çin, Küba, Balkan ülkeleri ve komünist rejimler gelmektedir. Örneğin komünist devrim sonunda 1966-1969 yılları arasında 2.245.000 kişi, Küba’da Castro’nun başa geçmesiyle 580.000 kişi, Balkanlardaki Doğu Bloğu ülkelerinde Sovyet işgali ve komünist rejimin başa geçmesi ile birlikte 270.000 kişi ülkesini terk etmek zorunda kalmıştır (Weiner, 1996:13). Etnik çatışmaya sebep olan en önemli nedenlerin dil ve din olduğu belirtmektedir (Zolberg, Shurke ve Aguayo, 1986:161).

İnsan ticareti, doğrudan veya dolaylı olarak maddi çıkar elde etmek amacıyla, bir kişinin vatandaşı olmadığı ya da daimi olarak ikamet etmediği bir devlete yasadışı girişinin sağlanması olarak tanımlanmaktadır (IOM, 2009: 22). Buna karşılık insan ticareti, göçmen kaçakçılığının aksine, cebir ya da şiddet yoluyla, zorla gerçekleştirilen ve içinde önemli derecelerde insan hakları ihlali barındıran bir durumdur. Göç terimleri sözlüğünde insan ticareti şu şekilde tanımlanmaktadır: “*Kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidiyle ya da diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, gücünü kötüye kullanma ya da kişinin hassasiyetinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkasına kazanç ya da çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması ya da teslim alınmasıdır*” (IOM, 2009: 29).

İnsan ticareti suç, çoğunlukla organize olarak işlenmektedir. Abadinsky'e göre organize suç, “*legal ve illegal yöntemlerle para ve gücü ele geçirmek amacıyla en az üç seviyeli hiyerarşik bir yapı sergileyen ve belirli bir hiyerarşik disiplinde hareket eden, ancak ideolojik amaçları olmayan kişilerin yaptığı eylemlerdir*” (Serbes, 2009: 2747). İnsan ticareti suçunu işleyen gruplarda da çoğunlukla bu tanıma uyan özellikler gözlemlenmektedir. İnsan ticaretinde, suçun mağduru durumunda olan insanlar, cehalet, fakirlik, çaresizlik, baskı altında olmak, şiddete maruz kalmış olmak, tehdit altında olmak gibi durumlar nedeniyle alınıp satılmak ve zorla çalıştırılmak suretiyle meta muamelesi görmektedirler (IOM, 2009: 22). İnsan ticaretini, göçmen kaçakçılığından ayıran 3 temel fark bulunmaktadır. Bunlardan ilki, insan ticaretinde “*istismar*” en önemli unsurken, göçmen kaçakçılığında insanların para karşılığı bir yerden bir yere nakli söz konusu olmaktadır. İkinci fark ise, insan ticaretinde herhangi bir şekilde sınır aşılması gerekli değilken, göçmen kaçakçılığında bir ülkenin sınırının yasadışı yollardan geçilmesi söz konusudur, yani göçmen kaçakçılığı, insan ticaretine göre uluslararası bir özellik taşımaktadır. Son fark ise, yukarıda da bahsedilmiş olan rızanın varlığıdır. Göçmen kaçakçılığı kişinin rızası ile gerçekleşirken, insan ticareti zorla yapılmaktadır (İçduygu, 2004: 24). Bu üç farka rağmen, iki durumda da olayın öznesini oluşturan kişilerin durumlarından yararlanma ve bu zor durumlarını istismar etme söz konusu olmaktadır. İki durumda da olayın öznesi olan kişiler mağdur olmaktadır.

Yasadışı göç uluslararası hukukta kabul gören bu tanımdır: “*Doğrudan veya dolaylı olarak, parasal ya da maddi başka çıkar elde etmek için, bir kişinin uyruğunu taşımadığı veya daimi ikametgâh sahibi olmadığı bir taraf devlete yasadışı girişinin temini*” (Emniyet Genel Müdürlüğü, 2001: 14) olmaktadır. Yasadışı göçmen konumuna düşme çeşitli şekillerde meydana gelmektedir. Bunlardan ilki, bir ülke sınırlarına yasadışı yollardan girmek ya da bir ülke sınırlarından yasadışı yollardan çıkmaktır. İkincisi, sahte belgelerle ülke sınırlarından giriş ya da çıkış yapmak; üçüncüsü ise, yasal belgelerle giriş yapıldığı halde vize süresi ya da oturma izni süresi dolduğu halde ülkeden çıkış yapmayarak izinsiz şekilde ikamete devam etmektir (Demir ve Erdal, 2010: 35).

2. YÖNTEM

Bu çalışma yasa dışı insan ticaretine konu olan ancak henüz belgesi bulunmayan bir faaliyet incelenmiştir. Araştırma için gerekli veriler resmi kurum ve arazideki izlenim ve röportajlardan sağlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum değerlendirmesi ve çalışması yöntemi kullanılmıştır.

2.1. Evren ve Örneklem

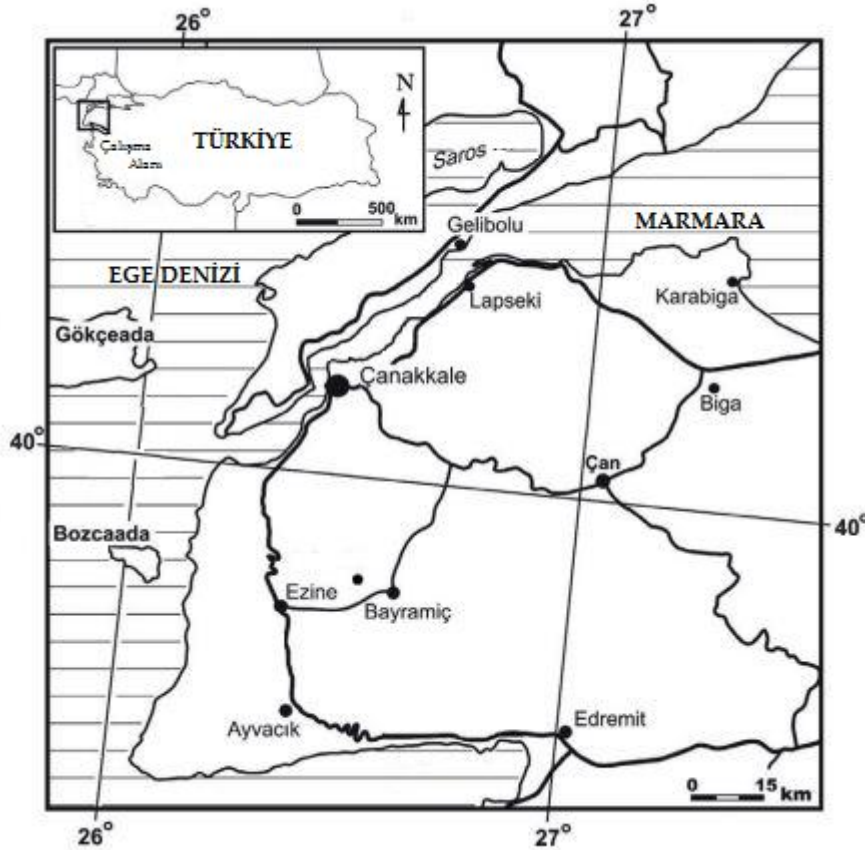
Evren (population), araştırma sonuçlarının genellemek istendiği elemanlar bütünüdür. Örneklem (sample) ise belli bir evrenden, belli kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliği kabul edilen küçük kümedir (Karasar, 2015:109-110). Bu araştırmanın evrenini Çanakkale ili, İlin Ege Denizi kıyıları, kayıtlı 3.438 göçmenler ile ilişkilidir.

2.2. Veri Toplama Araçlar

1. Çalışma Alanının Konumu ve Coğrafi Özellikleri

Çanakkale Türkiye'nin kuzeybatısında, 40°00' - 40°30' kuzey paralelleri ile 26°00' - 27°00' doğu meridyenleri arasında, Marmara Bölgesi'nin güney kesiminde yer almaktadır. İl Marmara Bölgesinin batısında, Gelibolu Yarımadası ile Biga Yarımadası üzerinde bulunmaktadır. Çanakkale Asya-Avrupa kıtaları, gerekse Anadolu-Trakya toprakları üzerinde bulunan ikinci ilimizdir. Çanakkale'nin birden fazla kıta üzerinde bulunması jeopolitik önemini arttırmaktadır. Ayrıca denize kıyısı en fazla olan illerden birini oluşturmaktadır. Türkiye'nin en batı kısmını oluşturan Gökçeada'daki Avlaka Burnu da Çanakkale il sınırlarında yer almaktadır. Çanakkale ilinde 5 ada bulunmaktadır. Adaların adı, yüz ölçümü ve kıyı uzunlukları Yılanadası 1.2 km 0.08km² Bozcaada 34.5 km., 36.03 km² ; Tavşanadası 5.0 km., 0.93 km²; Büyükada 3.0 km., 0.34 km²; İmroz Adası 92.0 km., 279.24 km² dir. Çanakkale ili izdüşüm alanı 9.950 km², gerçek alan 10.347, yüzölçümü 9.737 km² dir. Merkez İlçe'nin coğrafi konumu, 40° 08' enlem ve 26° 24' boylamdır. Çanakkale İline bağlı 12 ilçe bulunmaktadır. Bunlar; Merkez, Ayvacık, Bayramiç, Biga, Bozcaada, Çan, Eceabat, Ezine, Gelibolu, Gökçeada, Lapseki ve Yenice'dir. İl içinde toplam 21 bucak, 577 köy, 18 belde vardır. Toplam yerleşim yeri alanı 8881.741 dekadır (Çanakkale Valiliği 2017).

Çanakkale İli yaklaşık 650 km'lik kıyı şeridi ile Ege Denizi ve Marmara Denizini birleştiren su yolu olan Çanakkale Boğazı'nın ayırdığı bir lokasyonda yer almaktadır.

Şekil 1. Çalışma Alanının Lokasyonu

3. BULGULAR

3.1. Türkiye'deki Mülteci Hareketliliği

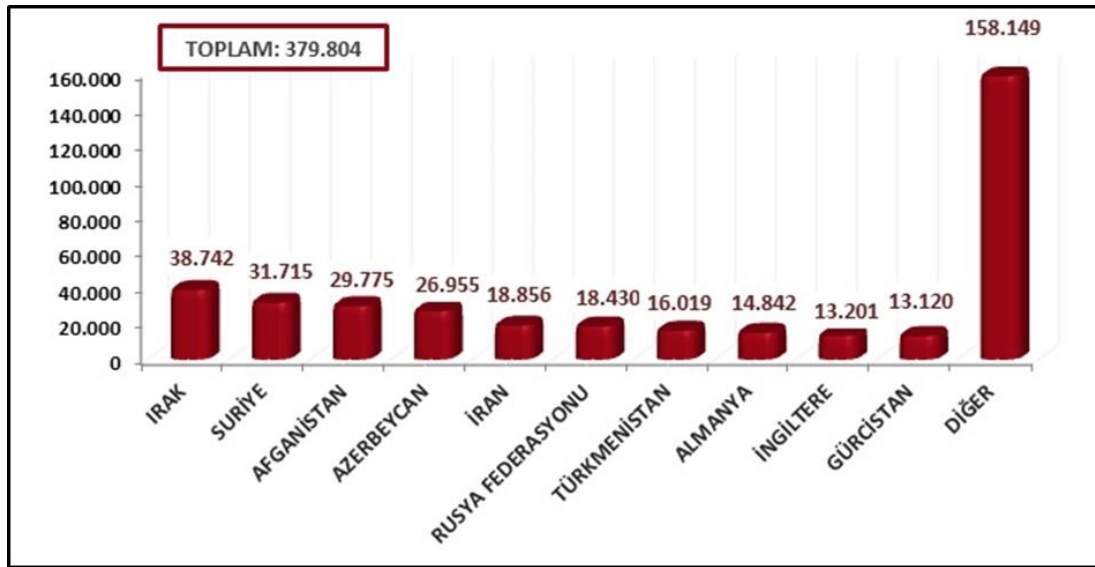
Türkiye, bulunduğu coğrafi konum nedeniyle oldukça fazla göç almaktadır. Asya ve Avrupa olmak üzere iki kıta üzerinde toprağa sahip olması ve bu iki kıtanın bağlantı noktasında yer alması, Orta Doğu ülkelerinin Batı'ya erişim yolları üzerinde bulunması, üç tarafının denizlerle çevrili olması, Türkiye'nin jeopolitik olarak çok önemli bir konuma sahip olmasına neden olmaktadır.

Türkiye, kurulduğu ilk yıllardan itibaren göç alan bir ülke konumunda bulunmuştur. Ancak bu göçler, geniş topraklara yayılmış Osmanlı İmparatorluğu'nun bir etkisi olarak, dağılma sürecinden sonra, ülke dışında kalan Türk göçmenleri gelişleriyle gerçekleşmiştir. Türkiye'ye ilk göç dalgası 1856 Kırım Savaşı'ndan sonra Rusların izlediği yayılcı ve baskıcı politikanın neticesinde 1860'lardan itibaren Kafkaslardan gelen Çerkez ve Çeçen göçmenler olmuştur. Çok sayıda Balkan Türkü yanında, Boşnak, Pomak, Arnavut, Çingenerler Türkiye'ye göç etmiştir. Bu yolla Türkiye'ye 1.6 milyondan fazla göçmen gelmiştir. Büyük çoğunluğu soydaş olan bu nüfus hızlı bir şekilde Türk vatandaşlığına kabul edilmiştir (Kirişçi, 1996). İlk yıllarda gelenlerin aksine, son dönemlerde Türkiye'ye kitlesel olarak göç edenler, farklı etnik ve dini kökenlere

sahip kişiler olmuştur. Bu durum Türkiye'nin dış politikadaki göç rejimindeki yerini daha önemli hale getirmiştir (TÜSİAD, 2006: 70-71).

Türkiye'deki mülteci hukukunda, sığınmacı ile mülteci kavramları arasındaki farklılık, uluslararası hukuktakinden farklı bir içeriğe sahiptir. Türkiye, Avrupa ülkeleri dışından gelen kişileri mülteci olarak kabul etmemekte, onları sığınmacı olarak adlandırmaktadır (Çiçekli, 2007: 213). Sığınmacılara, üçüncü ülkeden gelecek kabule kadar, belirli bir süre Türkiye'de ikametlerine izin verilmektedir (Çiçekli, 2003: 129). Aynı zamanda Türkiye'de şu anda mülteci ya da sığınmacılara yönelik bir kanun bulunmamaktadır. Bu eksiklikten dolayı, görevliler bu konudaki işlemleri 1994 yılında çıkarılan İltica Yönetmeliği gibi ikincil yasal düzenlemelerle yapmaktadır (UAÖ, 2009: 9).

Uzun yıllardır iç karışıklıklar, savaşlar ve işgallerle mücadele eden, aynı zamanda da demokrasi mücadelesi veren Orta Doğu ülkelerinin Müslüman halkları, kendilerine çok yakın olan bir başka Müslüman ülkeyi sığınacak güvenilir bir ülke olarak görmektedirler.

Şekil 2: Türkiye'de Bulunan Göçmenlerin Milletlere Göre Dağılımı (www.goc.gov.tr).

Ülkemize yönelik kitlesel göç hareketleri Cumhuriyet'in kuruluş süreci ve sonrasında da devam etmiştir. Bu hareketlerin en somut örnekleri ise şu şekilde özetlenebilir:

1922-1938 yılları arasında Yunanistan'dan 384 bin kişi,

1923-1945 yılları arasında Balkanlar'dan 800 bin kişi,

1933-1945 yılları arasında Almanya'dan 800 kişi,

1988 yılında Irak'tan 51.542 kişi,

1989 yılında Bulgaristan'dan 345 bin kişi,
 1991 yılında I. Körfez Savaşı'ndan sonra Irak'tan 467.489 kişi,
 1992-1998 yılları arasında Bosna'dan 20 bin kişi,
 1999 yılında Kosova'da meydana gelen olaylar sonrasında 17.746 kişi,
 2001 yılında Makedonya'dan 10.500 kişi,
 2011- 2016 arasında Suriye'den 2.726.000 kişi, Türkiye'ye gelmiştir.
 (<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=224>)

Türkiye yöneticileri göçmenlerin Türkiye'yi "transit ülke" olarak kullandıklarını savunmaktadırlar. Ancak sayısal göstergeler bu durumu yansıtmamakta olup kalıcı statüde çok sayıda göçmene e sahipliği yapmaktadır. Çünkü Avrupa'nın en fazla göçmen bulunduran ülkelerinden biri Türkiye'dir. Resmi verilere ışığında 3 milyon 851 bin 358 kişi kayıtlı göçmenler yanında 1.000.000 aşkın "kayıt dışı göçmen" olduğu olasıdır. Bu göçmenler, Avrupa dışından geldikleri için mülteci statüsü alamamakta, bunu bildiklerinden dolayı herhangi bir başvuruda bulunmamaktadırlar. Bu durum göçmenler için Türkiye'nin bir "transit ülke" olmadığını göstermektedir (Top. Arş. Kül. San. Vak, 2002: 54-55).Türkiye'ye gelerek oturma izni almış yabancıların sayısı 15 yıl öncesi 168.153 kişi iken (Kara ve Korkut, 2010: 157). Bu sayı günümüzde yarım milyonu aşmaktadır (616.161 kişi). Yasal yollardan gelip, ikamet izni alan bu kişilerin dışında, yasadışı yollardan gelerek uzun süreler Türkiye'ye sığınmacı olarak gelip yasal başvuruları sonucu "*kısa dönem ikamet izni, aile ikamet izni, öğrenci ikamet izni, uzun dönem ikamet izni, insani ikamet izni ve insan ticareti mağduru ikamet izni*" şeklinde ikamet izni alanların yıllara göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

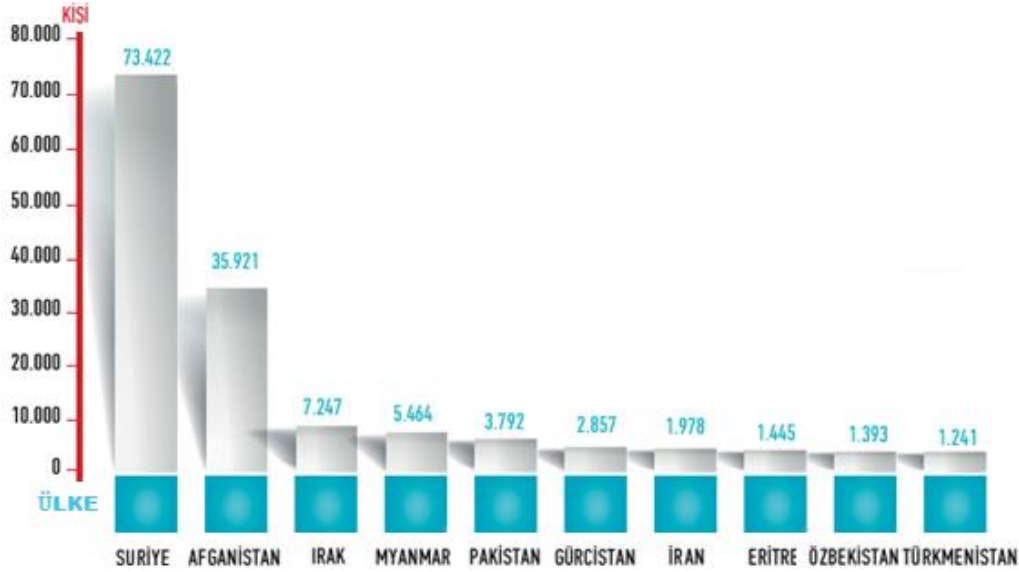
Tablo1.Yıllara Göre Göçmenlerin İkamet İzni Alma Sayıları

YIL	TOPLAM
2005	178.964
2006	200.058
2007	225.208
2008	174.926
2009	163.326
2010	182.301
2011	234.268
2012	321.548
2013	313.692
2014	379.804

2015	422.895
2016	461.217
2017	593.151
TOPLAM	3.851.358

Ülkemize gelip daha sonra ülkeyi terk etmeyen göçmenler de mevcuttur. Yasadışı yollarla Türkiye'ye giren, Türkiye'de kalan ve Türkiye'den çıkan veya yasal yollarla girip yasal süresi içerisinde çıkmayan kişilere düzensiz göçmen adı veriler (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2015). Gönderen ülke açısından ise bir kişinin geçerli bir pasaportu veya seyahat belgesi olmadan, uluslararası bir sınırı geçmesi veya ülkeden ayrılmak için idari koşulları yerine getirmemesi gibi durumlarda düzensizlik söz konusudur (IOM, 2009: 15). Şayet insan ticareti mağduru oldukları beyan edilirse yasalar gereği ikamet izinleri kolay olmakta ve en fazla altışar aylık sürelerle uzatılabilmekte ancak bu süreler toplam üç yılı geçmemektedir.

Ülkemize bu yolla gelen toplam 146.485 göçmenin büyük çoğunluğu Ortadoğu ve Uzakdoğu ağırlıklıdır. Genel olarak ilk 10 ülke göçmenleri aşağıdaki grafikteki gibidir.

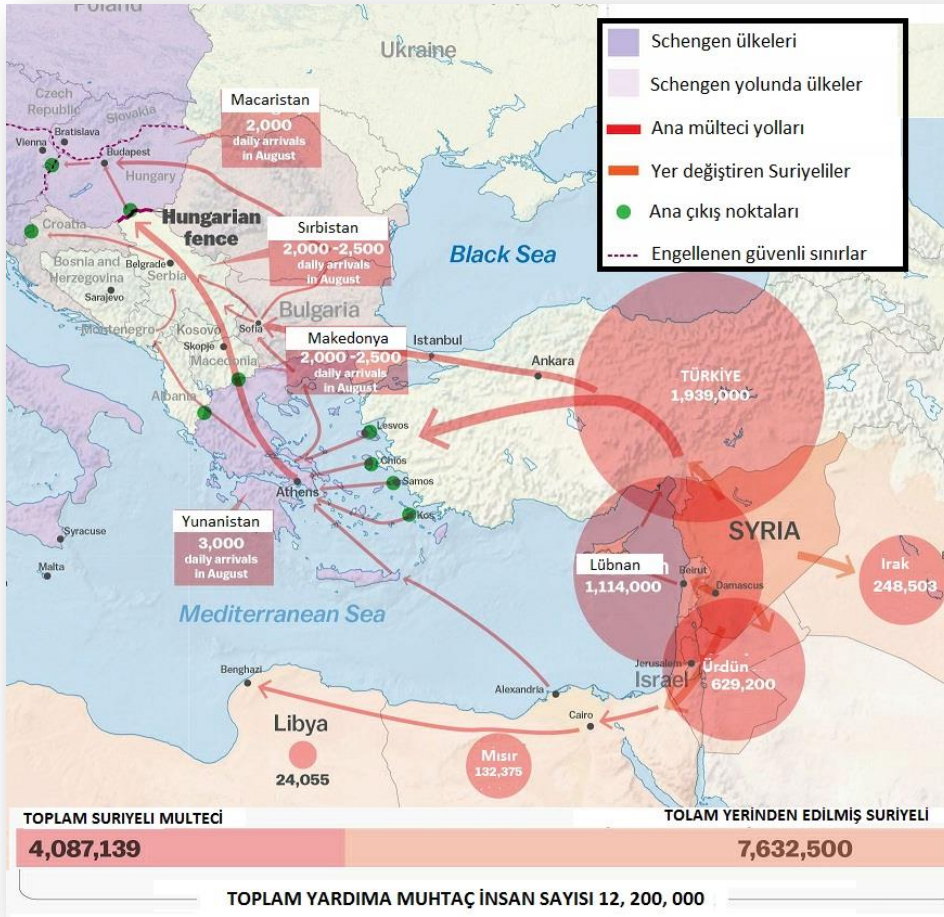

Şekil 3. Ülkelere Göre Düzensiz Göçler (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2015)

Türkiye, 911 kilometrelik sınır komşusu Suriye'de yaşanan iç karışıklıktan dolayı ilk yıllarda yaklaşık 1 000 000 Suriyeli mülteci Türkiye'ye sığınmıştır. Türkiye, ilk etapta Suriyelilere yönelik "açık kapı politikası" uygulayacağını ilan ederek 100.000 kişinin kritik eşik olduğunu dile getirmiş, ancak Suriye'den gelen göç dalgası beklentinin ötesinde gerçekleşmiştir. Türkiye, sürenin uzaması ve sayının dramatik şekilde artmasına rağmen Suriyelileri kabul etmeye devam etmektedir (Orhan ve Gündoğar, 2015). Önceleri göç çoğunlukla iş amaçlı erkek göçleri gerçekleşirken bu dönemde kadınlar da en az erkekler kadar göç etmeye başlamıştır (Kırlı, 2009:2818). Bu durum

yaşanan trajedinin boyutu daha da artmaktadır. Çünkü kadın ve çocuklar, yetişkin erkeklere göre savaşın olumsuz etkilerine daha fazla maruz kalmaktadırlar (Yavuz, 2015). Halen devam eden ve ne kadar devam edeceği de kestirilemeyen, bu göçler hem Suriye içerisinde hem de Suriye'ye komşu ülkelerde sosyal, ekonomik ve siyasi birçok soruna neden olmaktadır (Ağır ve Sezik, 2015). Sürekli büyüyen Suriyeli mülteci sayısı Türk toplumunu ekonomik, sosyal ve elbette siyasi bakımdan etkilemektedir (Kirişçi, 2014). Suriye ile güçlü tarihi, kültürel ve komşuluk bağları olan Türkiye'nin uyguladığı açık kapı politikası ile Suriye vatandaşları dört yıl içerisinde % 44'lük kabul oranına ulaşmıştır. Böylece Suriye'ye komşu ülkeler arasında en fazla Suriyeli sığınmacıyı ağırlayan ülke durumuna gelmiştir.

Suriye'den gelen göçmenlerin büyük çoğunluğu Türkiye'yi transit bir ülke olarak görmekte asıl hedeflerinin Batı Avrupa'ya ulaşmak olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 4. 2015 Yılı İtibariyle Suriye'deki Mülteci Hareketliliği ve Göç Yolları

Birleşmiş Milletlerin teyidiyle resmi olarak güncel verileri analiz edildiğinde 3 milyon 588 bin 877 mültecinin Türkiye'de bulunduğu öngörülmektedir. Türkiye'de sokaktaki her yüz kişiden ortalama 2si yabancı göçmen statüsündedir. Dünya üzerinde ise göçmen faaliyetleri sonucu belli ülkelerde benzer yoğunluk artmakla beraber en fazla göçmen bulunduran ülke Avustralya, Kanada, ABD, İngiltere ve Almanya'dır.

Ancak bu sayılar oldukça değişkenlik göstermektedir. Dünya üzerindeki göçmen dağılımları şu şekildedir:

Tablo 2. Dünyadaki Göçmen Dağılımları

ÜLKE	ÜLKE NÜFUSU	GÖÇMENLERİN SAYISI	DÜNYADAKİ GÖÇMEN NÜFUSUNA ORANI %	ÜLKE NÜFUSUNDAKİ PAYI %
ABD	323,790,000	45,785,090	19.8	14.3
Rusya	146,600,000	11,048,064	4.8	7.7
Almanya	81,770,900	9,845,244	4.3	11.9
Suudi Arab.	29.195.895	9,060,433	3.9	31.4
B.A.E.	8.264.070	7,826,981	3.4	83.7
İngiltere	63.181.775	7,824,131	3.4	12.4
Fransa	66,689,000	7,439,086	3.2	11.6
Kanada	35.141.542	7,284,069	3.1	20.7
Avustralya	23.111.910	6,468,640	2.8	27.7
İspanya	47.059.533	6,466,605	2.8	13.8
İtalya	58.704.082	5,721,457	2.5	9.4
Hindistan	1,285,758,969	5,338,486	2.3	0.4
Ukrayna	45.480.315	5,151,378	2.2	11.4
Pakistan	192.540.254	4,080,766	1.8	2.2
Tayland	67.367.943	3,721,735	1.6	5.6

ÜLKE	ÜLKE NÜFUSU	GÖÇMENLERİN SAYISI	DÜNYADAKİ GÖÇMEN NÜFUSUNA ORANI %	ÜLKE NÜFUSUNDAKİ PAYI %
Kazakistan	16.009.597	3,476,233	1.5	21.1
Ürdün	6.473.600	2,925,780	1.3	40.2
Türkiye	78.741.053	2.843.497	1.2	1.7
Hong Kong	7.173.900	2,804,753	1.2	38.9
İran	79,315,900	2,649,516	1.1	3.4

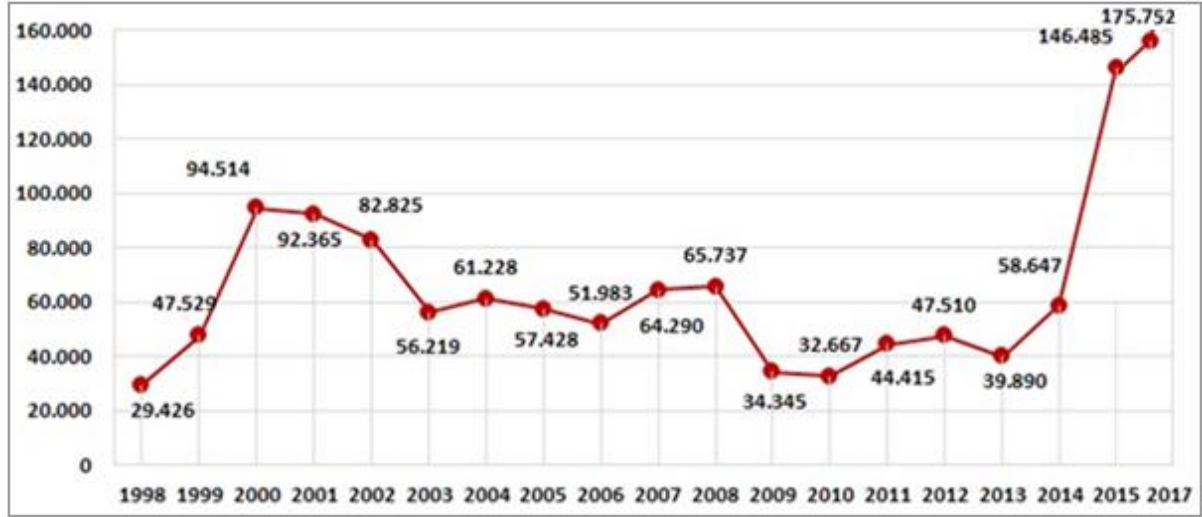
(www.unhcr.org.tr)

Kaçak işçi göçü ve transit göç, ülkeye giriş şekilleri dikkate alındığında, yasadışı olması itibarıyla benzerlik göstermektedir. Buna mülteci ve sığınmacı göçünü eklemek yanlış olmayacaktır. Mültecilik ve sığınmacılık yasadışı durumlar olmamasına rağmen, bu kişilerin ülkeye girişleri genellikle yasadışı yollardan gerçekleşmektedir. (İçduygu ve Toktaş, 2005: 47)

Uluslararası raporlara göre, yasadışı göçe kaynaklık eden ülkelerin başında, İran, Irak, Meksika, Çin, Hindistan, Pakistan, Bangladeş ve Afrika ülkeleri bulunmaktadır. Dünya üzerinde yasadışı göç rotası olarak kullanılan birçok güzergâh bulunmaktadır. Bunlar genellikle yukarıda sayılan üçüncü dünya ülkelerinden başlayarak, Avrupa ya da Amerika'da son bulmaktadır. Türkiye de bu güzergâhların birkaç tanesinin üzerinde yer almaktadır. Bunlardan biri, Afganistan, Pakistan, Hindistan, Bangladeş ve Sri Lanka'dan, Irak veya İran'a, buradan Türkiye'ye yasadışı yollarla girdikten sonra, Yunanistan üzerinden Avrupa ülkelerine giden rotadır. Bir diğeri ise, Kuzey Afrika ülkelerinden deniz yoluyla Lübnan ve Suriye üzerinden Türkiye'ye gelen rotadır (Terzioğlu, 2006: 170). Özellikle ikinci rota kimi zaman Avrupa ülkelerine geçiş amacıyla kullanılsa da çoğunlukla Türkiye'de son bulmaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre, Türkiye, hem kaynak ülkeler, hem transit ülkeler hem de hedef ülkeler sınıflandırılmalarına dâhil olmaktadır (EGM, 2001: 19).

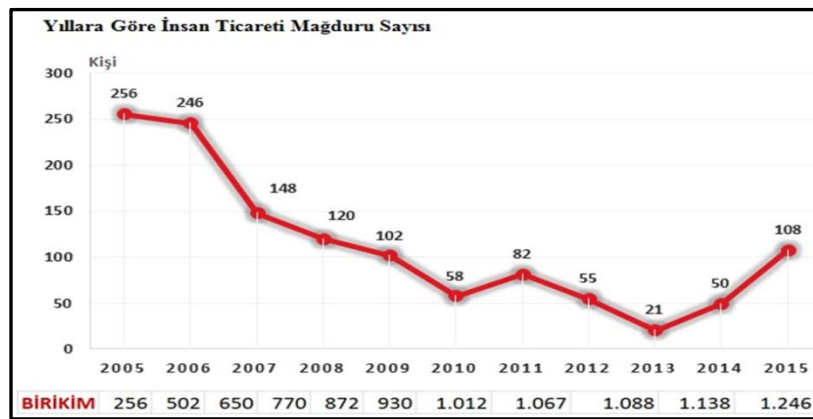
Türkiye'ye yönelen yasadışı göçün nedenlerini dört başlık altında toplamak mümkündür. İlk olarak, özellikle ülkenin doğusunda bulunan ülkelerde yaşanan siyasal istikrarsızlık ve buna bağlı olarak iç karışıklıklar, isyanlar gösterilebilmektedir. Bu ülkelerde yaşayan insanlar, daha güvenli bir ülkeye gitme, daha huzurlu bir ortamda yaşama ihtiyacı duymaktadırlar. İkinci neden, Türkiye'nin doğu-batı, kuzey-güney göç yolları üzerinde bulunmasıdır. Göçmenler bu nedenle Türkiye'yi transit geçiş ülkesi olarak kullanmaktadırlar. Üçüncü neden, Avrupa'ya ulaşmaya çalışan göçmenlerin, Avrupa ülkelerinin sınırlarının üst düzeyde güvenlik önlemleriyle korunuyor olmasından dolayı Türkiye'ye yönelmeleri olarak sayılabilmektedir. Dördüncü ve son neden ise, Türkiye'nin çalışma koşullarının komşu ülkelere nazaran daha iyi olmasıdır (İçduygu, 2004: 27).

Emniyet Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre Türkiye'de, 2015 yılında 165.737; 2014 yılında 136.345; 2010 yılında ise 32.667 yasadışı göçmen yakalanmıştır. 1995-2010 yılları arasında yakalanan yasadışı göçmen sayısı toplam 929.161 kişidir(<http://www.egm.gov.tr/hizmet.yabancilar.goc.asp>). Bu sayı 2016 (174.466 kişi) ve 2017 (175.752 kişi) düzeyinde seyretmektedir.

Şekil 5: Türkiye'nin yıllara göre düzensiz göçmen sayısı (www.goc.gov.tr)

Göçmen kaçakçılığında Türkiye, transit ülke durumundayken, insan ticaretinde hedef ülke konumunda bulunmaktadır. Özellikle Doğu Bloğunun dağılmasından sonra, bu ülkelerden Türkiye'ye doğru bir yönelme başlamıştır (Demir ve Erdal, 2010: 40). İnsan ticaretini, bir "*modern zaman köleliği*" olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır. Çünkü burada, bir kişinin bir başka kişi tarafından zorla çalıştırılması ve onun üzerinde para kazanması söz konusudur. Türkiye'de insan ticareti, en belirgin olarak Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra ülkelerinde ekonomi zorluklar yaşayan kişilerin, çalışmak amacıyla Türkiye'ye gelmeleriyle başlamıştır. Ülkelerinden ekonomik göçmen olarak gelen bu insanlar, insan tacirlerinin eline düşerek, pasaportlarına el konması yoluyla zorla çalıştırılmaya başlanmıştır. Özellikle bir dönem, Moldova, Ukrayna ve Rusya'dan gelen kadınların zorla fuhuşa sürüklenmesi medyada geniş yer bulmuştur (Güral, 2006: 196). Bu tür olumsuzlukların etkisiyle insan ticareti mağdurları her geçen gün artmaktadır.

Şekil 6: Yıllara Göre İnsan Ticareti Mağdur Sayısı (www.goc.gov.tr).

Türkiye’de yakalana Göçmenler ve göçmen kaçakçılığına karışanlar 765 sayılı TCK’ya 03.08.2002 tarih ve 4771 sayılı Kanun’un ilgili maddesi ile değerlendirilir. Tanımı şu şekilde yapılmıştır: Madde 201/a. ile “doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddî menfaat elde etmek maksadıyla, yabancı bir devlet tâbiyetinde bulunan veya vatansız olan veya Türkiye’de sürekli olarak oturmasına yetkili mercilerce izin verilmemiş bulunan kimselerin Türkiye’ye yasal olmayan yollardan girmelerini veya ülkede kalmalarını, bu kişilerin veya Türk vatandaşlarının yasal olmayan yollardan ülke dışına çıkmalarını sağlamaya göçmen kaçakçılığı” şeklinde tanımlanmıştır. İnsan ticareti, 1982 Anayasasının bazı maddelerine aykırı unsurlar içermesi dolayısıyla bir anayasa ihlali olarak da görülebilir. Anayasanın 17. maddesi, kişilerin yaşama, maddi, manevi varlığını koruma hakkını; 18. maddesi, zorla çalıştırma yasağını; 19. maddesi, kişi özgürlüğü ve güvenliğini düzenlemektedir. Tüm bu maddelerle bağdaşmayan insan ticareti olgusu, anayasanın bu maddelerini ihlal eden bir davranış olmaktadır (IOM 2009: 52-53). 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı yeni TCK’nın (Türk Ceza Kanunu) 79. maddesinde göçmen kaçakçılığı tanımı yapılmış ve göçmen kaçakçılığı için 3 yıldan 8 -12 yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası getirilmiştir (1 milyar lira para cezası verilmektedir. Eylem sırasında mağdurlar ölmüşse bu cezalar artmaktadır). Söz konusu madde ayrıca, göçmen kaçakçılığı suçunun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hüküm olunmasını öngörmektedir. Suçun, mağdurların hayatı bakımından tehlike oluşturması, onur kırıcı bir muameleye maruz bırakılarak işlenmesi halinde, verilecek ceza yarısından üçte ikisine kadar arttırılır.

3.2. Çanakkale’deki Mülteci Hareketliliği

Çanakkale ve çevresine Arnavutluk, Bulgaristan, Romanya, Yunanistan Selanik ve Sırbistan’dan göç ederek yerleşenler olmuştur. Bu arada Kars/Posof’tan gelen bir grup göçmende Yenice ilçesine yerleşmiştir. Cumhuriyet döneminde Çanakkale’ye dışarıdan yapılan göçler yedi dönemde gerçekleşmiştir. Bunlar mübadele (1924-1927) yılları, mübadele sonrası ile iskan kanunu öncesi (1928-1933), 1934 iskan kanunu sonrası (1934-1937), II. Dünya Savaşı ve sonrası (1939-1949), Bulgaristan göçleri (1950-1951), parçalanmış ailelerin birleştirilmesi (1969-1978), Bulgaristan son dönem göçleri (1989)ile dışardan hayli göç almış bir ildir. Genel hatlarıyla Çanakkale’ye olan yasal göçler şu şekildedir:

Tablo 3. Çanakkale’ye Gerçekleşen Yasal Göçler

Yılı	Geldiği Yer	Yerleşme Yeri	Aile Sayısı	Nüfus Sayısı
1924	Yunanistan	Çanakkale Merkez	188	701
1924	Yunanistan	İntepe/Erenköy	193	711
1924	Yunanistan	Gelibolu	1084	3788
1925-1926	Girit	Lâpseki	15	45
1925-1926	Selanik	Lâpseki	135	500

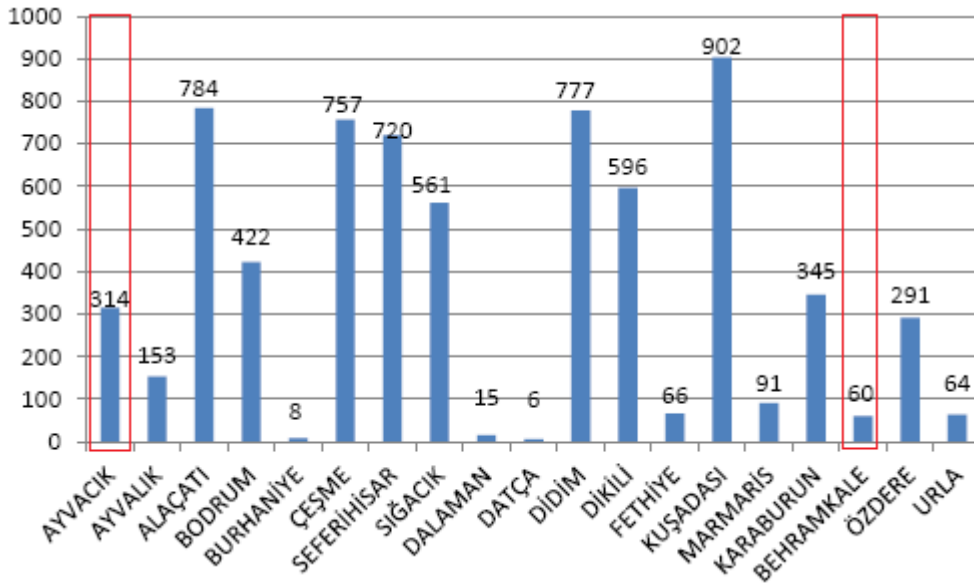
1925-1926	Kipti	Lâpseki	50	250(?)
1925-1926	Yunanistan	Lâpseki/Umurbey	3	15
1925-1926	Yunanistan	Bayramiç	97	360
1925-1926	Yunanistan	Biga Köyleri	350(?)	1037
1925-1926	Selanik	Eceabat	50(?)	150(?)
1925-1928	Girit	Ayvacık/Küçükkuşu	148	402
1925-1928	Midilli	Ayvacık/Çetmi	118	341
1925-1928	Serez	Ayvacık/Küçükkuşu	1	1
1925-1928	Üsküp	Ayvacık/Küçükkuşu	1	2
1925-1928	Vodina	Ayvacık/Küçükkuşu	1	3
1925-1928	Selanik	Ayvacık/Küçükkuşu	2	2
1925-1928	Yunanistan	Ezine	500	2500
TOPLAM				10.808

Güncel yasadışı göç hareketliliği ise farklı bir boyuta ulaşmıştır. Gelenlerin daha öncekilerden farkı Türkçe bilmemeleri ve Türk soyundan olmamalarıdır. Çanakkale bulunduğu jeopolitik ve jeostratejik konumu nedeniyle göçler açısından büyük bir öneme sahiptir. Çanakkale ili, Ayvacık ilçesi Ege Denizinde yer alan Müsellim Geçidi bağlantısıyla Midilli arasında bir köprü konumundadır. Özellikle Avrupa'ya gitmek isteyen düzensiz göçmenlerin uğrak yeri olan Çanakkale, her yıl yüzlerce yasadışı göç olayıyla karşı karşıya kalmaktadır.

Çanakkale'de, Eylül 2013'te 375 olan mülteci ve sığınmacı sayısı Mart 2014'te 955'e yükselmiştir. Çanakkale'de kayıtlı ikamet tezkeresi sahibi Suriyeli mülteci sayısı Eylül 2013'te 48, refakatçi sayısı 24 olarak verilmektedir. Mart 2014'te bu sayılar sırasıyla 68 ve 32'dir.

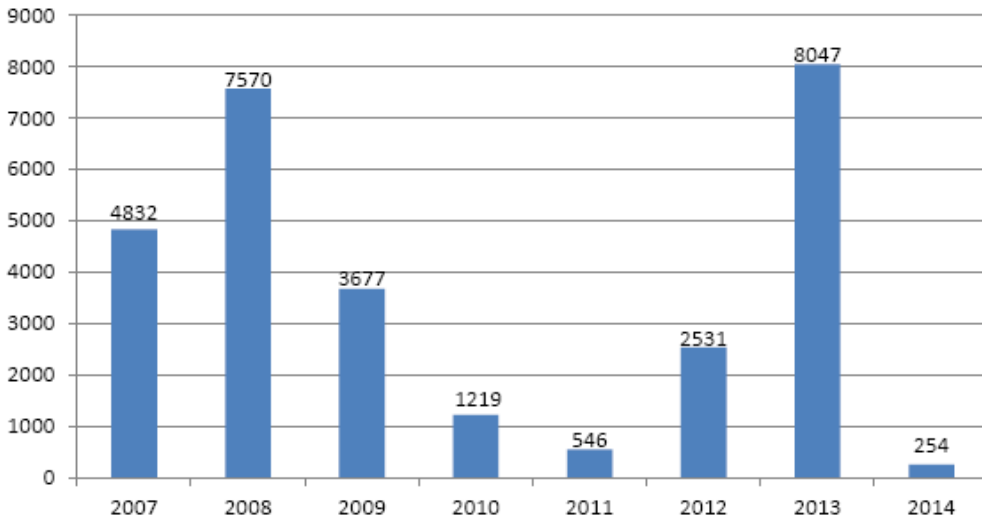
3.3. Çanakkale'deki İnsan Kaçakçılığı

Çanakkale, Türkiye'den Avrupa'ya düzensiz olarak gitmeye çalışan mülteci ve göçmenlerin çıkış noktalarından biridir. Bu nedenle Çanakkale'de, daha çok düzensiz hareket halindeyken yakalanan ve geri gönderme merkezinden sığınma başvurusu yaparak ikamet izni alan kişiler bulunmaktadır. Dolayısıyla Çanakkale'de fiilen ikamet eden sığınmacı ve mülteci sayısının, yukarıda verilen kayıtlı kişi sayısının oldukça altında olması ihtimal dâhilindedir. Çanakkale'de mülteciler için bir kamp bulunmamaktadır. Ancak Ayvacık İlçesi'ndeki Yabancıları Geri Gönderme Merkezi mevcuttur. Bu merkezde 314 kişi için işlem yapılmıştır. İşlem sonrası otobüsler ile diğer kabul merkezlerine transfer sürecine girilmiş bu amaçla her mülteciden 30\$ otobüs ulaşım bedeli alınmıştır. Çoğu mülteci gönderim istasyonuna ulaşmadan yarı yolda otobüsleri terk etmiştir.

Şekil 7. Geri Gönderim Merkezlerindeki İşlemler

2008 yılından sonra 2012 yılına kadar azalan bir seyir izlemiştir. Kayıtlara yansımış veriler çerçevesince 2011 yılında 2008'e kıyasla yasa dışı göçte %72 oranında bir azalma meydana gelmiştir. Ancak 2011'den sonra yeniden bir tırmanma gerçekleşmiş ve 2013 yılında 2008 yılındaki gerçekleşen yasa dışı göç aşılmıştır. Çanakkale de yasadışı göç olayında her ne kadar Suriyeliler dominant ise de çok farklı uluslardan oluşan insanlar yasal olmayan göçe katılmak üzere gelmektedir. Afganistan, Bangladeş, Burma (Myanmar), Burundi, Dominik Cumhuriyeti, Eritre, Ermenistan, Etiyopya, Fildişi Sahili, Filistin, Gana, Gambiya, Gine, Güney Afrika, Irak, İran, Küba, Lübnan, Mali, Moritanya, Kongo, Myanmar, Nijerya, Özbekistan, Pakistan, Ruanda, Rusya, Somali, Senegal, Sierra Leone, Sudan, Tacikistan, Uganda gibi uluslardan oluşan çok sayıda insan yakalanmıştır. Yakalanan insan sayısı aşağıdaki gibidir.

Şekil 8. Sahil Güvenlik Komutanlığınca Yakalanan Yabancı Sayısı

Çanakkale'deki İnsan kaçakçılığında Midilli'nin yeri ve önemi büyüktür. Midilli, yaklaşık 87 bin nüfus barındıran 1.633 km² lik alanıyla Yunanistan'ın en büyük üçüncü adasıdır. Çoğunlukla dağlık bir yapıdadır. Assos yönüne bakan kesimler oldukça engebeli ve ulaşım sorunu yaşanan kesimlerini oluşturur. Adanın topraklarına sahilden itibaren dik yamaçlar ile çıkılır. Aday çıkanlar çoğunlukla Skaminia ve Eftalou yerleşmeleri civarına çıkmaktadır. Kıyıda yol durumu sorunludur. Adaya çıkan göçmenler e yakındaki Molivos'a götürülmektedir. Thermi, Aspropotamos, Limani yerleşmeleri bu göçmenlerden etkilenen diğer yerleşmelerdir. Ada da çoğunlukla zeytin ve kızılçam ormanları kıyı alanlarını kaplamaktadır.

Türk kara sınır bölgesinde sınır polisinin, seyahat belgelerinin denetlendiği ve araçların arandığı, dört ana denetim noktası var: Bunlardan üçü Türk-Yunan sınırında, biri ise Bulgaristan sınırındaki Harmanlı'da yer almaktadır. Deniz ve ada güvenliği Yunanistan istihbarat birimi (EYP) oluşumlar yasal olarak sınır güvenliği ile ilgili faaliyet alanlarına sahiptirler. Bilindiği gibi 1923 Lozan Antlaşması ve 1947 Paris Antlaşması gereğince Yunanistan tarafından Midilli'de kolluk kuvvetleri dışında silahlı kuvvet bulundurulmaması ve tahkimat yapılmaması hükmüne rağmen adada ordu bulundurulmakta ve ordu sınır denetimi konusunda en yetkili aktör olmaktadır. *2016 yılında ordu göçmen çatışmalarını bahane ederek anlaşmaları ihlal etmiş ve ada da silahla gezmeye başlamıştır* (TBMM Komisyon Raporu 2014).

Ege'nin Yunanistan tarafına geçen kayıt altına alınmış 52.147 sığınmacı ve göçmen bulunmaktadır. Ancak Birleşmiş Milletler verilerine göre, Ege'yi geçerek Yunan adalarına ulaşan göçmenlerin sayısı 144 bine ulaşmıştır. 2016'da Yunan adalarına ulaşanların % 50'si ise Midilli Adası yoluyla gelmiştir. Midilli'de tel örgülerle çevrili Yunanistan Sığınma Hizmetleri Birimi'ne bağlı Molivas kampı yer almaktadır. Bu kampta insanlar aşırı kalabalık ve sağlıksız tesislerde gözetim altında tutmamalıdır. Kampta ortalama 2 000 kişi barındırılmaktadır. Ada genelinde 3600 göçmen bulunmaktadır. Kampta kadınlar, çocuklar, aileler, yalnız yaşayan erkekler aynı yerde yaşamaktadır. Yunanistan için AB'nin dış sınırlar güvenliği birimi Frontex ve kabul edilebilirlik görüşmelerini yürüten ve kabul edilirlilik konusunda tavsiyelerde bulunulmuştur (frontex, 2017). Yunan resmi kuruluşları dışında uluslararası insani yardım kuruluşları ve Midilli halkı göçmenlere oldukça iyi davranmaktadır. Çünkü Midilli halkının çoğu da eski birer göçmen olduğundan göçmenleri çok iyi anlamakta ve onlara karşı koruyucu davranmaktadır. Halkın bu davranışları nedeniyle imza kampanyası başlatılmış ve 600 bin kişinin destek vermesi üzerine, Atina Akademisi, Rektörler Birliği ve Yunanistan Cumhurbaşkanı'nın imzasını taşıyan dilekçe Norveç merkezli Nobel Vakfı'na iletilmiştir. (<http://www.dw.com/tr/yunan-adaları-halkına-nobel-barış-ödülü-verilsin/a-19015279>) Ancak Yunan güvenlik güçlerinin kendi karasularına giren göçmenlere yönelik isteksizlikleri mevcuttur. Polis teşkilatı sorumluluklarını ekonomik krizi bahane ederek yerine getirmemektedir. Göçmenlere ait botları Türk karasularına geri ittiği, bunu yaparken de kötü muamele uyguladığı, göçmenlere ait eşyaları gasp ettikleri, hatta cankurtaran malzemelerini dahi aldıkları, batmalarına göz yumdukları yönünde görgü şahitleri ve yazılı ifadeler şeklinde kuvvetli iddialar bulunmaktadır. Bu iddialar Uluslararası Af Örgütü'nün 2013 yılında yayınladığı bir raporda da yer almıştır. Yunanistan'ın bunu bir devlet politikası haline getirdiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Oysa Türkiye ve Yunanistan arasında 2002 yılında yürürlüğe girmiş olan Geri Kabul Anlaşması bulunmaktadır TBMM,2014).

Ayvacak sahilleri Müsellim Geçidi aracılığıyla Midilli'ye 8.8 km mesafeyle birbirine yaklaşmıştır. Ortalama 5 mil olan bu mesafe balıkçı tekneleri ve botlar ile kolaylıkla geçilebilmektedir. Deniz yoluyla düzensiz göçün hızlanması üzerine Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından 2015 yılı başında Akdeniz'de "Operation Safe Med" ve 2015 Mayıs ayında Ege Denizi'nde "Aegean Hope" başlatılmıştır.

Şekil 9. İnsan Kaçakçılığı İçin Tercih Edilen Güzergah

Ortalama 5 millik bu yolculuk oşinografik ve meteorolojik koşullar gereği bazı sorunları ortaya çıkarmaktadır. Can, mal, seyir ve çevre güvenliği tehlikeli bir hal almaktadır. Çünkü yasadışı göçte kullanılan deniz araçlarının büyük çoğunluğu şişme bot niteliğindedir. 20-30 kişilik gruplara balıkçı tekneleri, şişme bot, zodyak botlar satılmaktadır. Ayrıca satılan can yelekleri ise diğer bir önemli bir ticari metadır. İnsan kaçakçılarının tek yön yolculuk için 1000-1500\$ para talep ettikleri basına yansımaktadır.

Tablo 4. İnsan Kaçakçılığında Kullanılan Araçlar

Yıl	Sandal	Sürat/Fiber Tekne	Jet Ski	Yat	Balıkçı Teknesi	Şişme Bot
2010	2	7	-	10	3	15

2011	-	3	-	6	1	3
2012	-	14	-	15	1	55
2013	4	29	1	17	4	189

Bu botlar ve balıkçı tekneleri aşırı yük nedeniyle delinmekte bunun sonucunda havası kaçan bot batmakta ya da teknelerin yapıştırılmış tahta kısımları deniz verniğini bırakmakta, aralanmakta ve tekneler batmaktadır. Doğal olarak ölüm olaylarına da rastlanılmaktadır. En fazla ölüm olayı Çanakkale'de gerçekleşmiştir.

Tablo 5. Sahil Güvenlik Komutanlığınca Ölü Bulunan Göçmen Sayıları

Yer	Erkek	Kadın	Çocuk	Toplam
Çanakkale	16	3	5	24
Balıkesir	6	1	1	1
Ege Geneli	24	3	5	24

Ölüm olaylarının önüne geçmek için her iki tarafta güvenlik tedbirleri artırılmıştır. Müsellim Geçidinin Türk tarafında şu anda sınır güvenliği elektro-optik sensörlere duyarlı bir radar, frekans algılama ve otomatik sensör algılama sistemleri aracılığıyla 377.714 km²'lik Türk karasularını 24 saat kesintisiz izleme sistemleri ile sağlanmaktadır. Güvenlikten sorumlu beş farklı resmi otorite bulunmaktadır.

Emniyet Genel Müdürlüğü (İç İşleri Bakanlığına bağlı)

Jandarma

Sahil Güvenlik

Kara Kuvvetleri komutanlığı (Genelkurmay Başkanlığına bağlı)

Gümrük Müsteşarlığı (doğrudan Atina-başbakanlığa bağlı) oluşumlar yasal olarak sınır güvenliği ile ilgili faaliyet alanlarına sahiptirler. Ancak bu 5 farklı birim rüşvet, göz ardı etme ve görmemezlik mevcuttur ki binlerce göçmen adaya geçmektedir. Yasal durumlarda yetki ve sorumluluk karmaşası ve koordinasyon eksikliği yaşanmaktadır.

Yunan tarafında sınır güvenliği radar ve röntgen cihazları ile sağlanmaktadır. AB'nin dış sınırlar güvenliği birimi Frontex ilgilenmektedir. Yunanistan toplam sınır güvenliğini sağlamak için AB'den toplamda 26 000 000 € fon almaktadır. Yunan tarafında da güvenlikten sorumlu ulusal dört farklı resmi otorite bulunmaktadır.

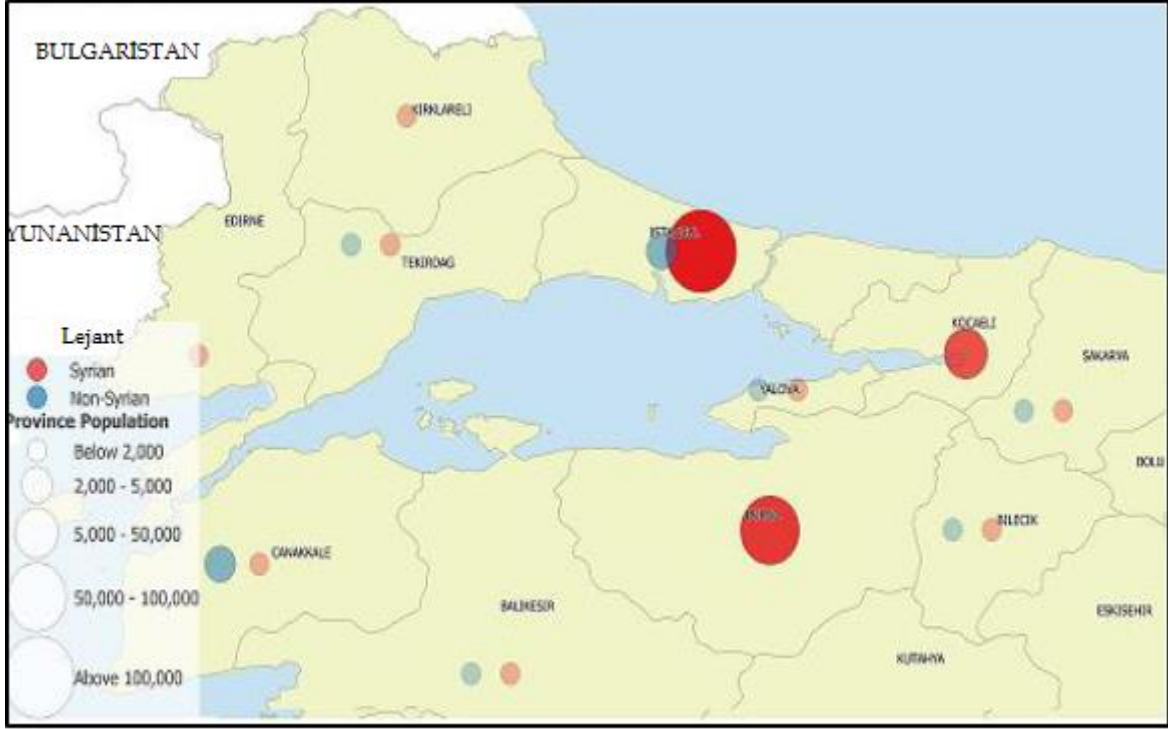
Askeri Ordu

Ulusal Polis Güçleri,

Sahil Güvenlik

Sınır Polisi (<http://fortresseurope.blogspot.com/2006/01/forte-resse-europe.html>.
46 Avrupa Parlamentosu STEPS Raporu)

Türk makamlarınca uyruklarına göre yakalanan/gözaltına alınan mülteci sığınmacı ve göçmenlerin durumu değerlendirme sonrası çeşitli merkezlere gönderilmektedir. Bir kısmı Çanakkale'ye gelerek iltica başvurusunda bulunmaktadır. İzmir genellikle yasadışı göçmenlerin geçici olarak buldukları bir şehir olmaktadır. Burada kısa bir süre ikamet eden göçmenler, çoğunlukla bir yolunu bularak ya başka illere ya da Yunanistan'a kaçıtmaktadırlar. Şehir mülteci ve sığınmacıların ikamet yerleri olan uydu kentlerin arasında yer almamakta ve şehirde BMMYK'nın bir ofisi bulunmamaktadır

Şekil 10: Marmara Bölgesinde Bulunan Yabancı Uyruklu Göçmenlerin Dağılımı
(www.unhcr.org.tr).

Şehirde Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD) adı altında bir dernek faaliyet göstermektedir. Bu dernek 22 Aralık 1995 tarihinde Ankara'da kar amacı gütmeyen ve hükümet dışı bir dernek olarak kurulmuştur. 44 ofisiyle 41 ilde şehirde dosya çalışanları, psikologlar, sosyal çalışmacılar, sağlık eğitmenleri ve tercümanlardan oluşan kadrosuyla çalışmalarını sürdürmektedir. Ankara'daki merkez ofis tarafından koordine edilen faaliyetler; Adana, Afyon, Amasya, Ankara, Aydın, Balıkesir, Bursa, **Çanakkale**, Denizli, Edirne, Erzurum, Gaziantep, Hatay, Isparta, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kayseri, Kırklareli, Kırşehir, Kilis, Konya, Malatya, Mardin, Mersin, Muğla, Nevşehir, Niğde, Sakarya, Samsun, Şanlıurfa, Tokat ve Van'daki ofislerde ve Çorum, Kastamonu, Burdur, Karaman ve Sivas illerini de kapsayacak şekilde yürütülmektedir. Çanakkale'deki ofis çalışmaların henüz proje aşamasında olduğu öte yandan Çanakkale halkını bu çalışma ile ilgili desteklerini beklemektedirler. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) Türkiye Ofisi'nin uygulama ortağı, *Anna Lindh Euro-Mediterranean Foundation for the Dialogue between Cultures* ve *UNITED for Intercultural Action* üyesidir (<http://www.sgdd.org.tr>). Dernek tüzüğüne göre dernek, sağlık, sosyal yardım, eğitim, hukuk ve sosyal hizmet

alanında faaliyet göstermektedir. Dernek tüzüğü'nün sürdürülecek çalışma konuları ve biçimleri başlıklı bölümünde, mülteci, sığınmacı, göçmen, geçici sığınma hakkı arayan kişilere yapılması hedeflenen yardımlara yer verilmiştir.

Öncelikli olarak mültecilik ve göçmenliğe neden olan durumların neler olduğunun araştırılması ve bu konularda yapılan araştırmaların desteklenmesi, yayılması, duyurulması gelmektedir. Temel insani ihtiyaçlar olan, barınma, beslenme, sağlık gibi konularda mültecilere yardımda bulunmak, bunların yanı sıra eğitim, çalışma gibi konularda destek olmak amacıyla; aş evi, eğitim, sosyal hizmet, sağlık desteği ve rehabilitasyon merkezlerinin kurulması amaçlanmaktadır. Bu kişilerin, tıbbi, kültürel, sosyal, ekonomik, çevresel, psikolojik sorunlarını saptamak ve çözümler oluşturmak amacıyla bilimsel araştırmalar yapmak ve çözümleri için projeler geliştirmek planlanmaktadır. İltica başvurusunda bulunmak isteyenlerin, iltica prosedürüne ulaşımını sağlayarak, bu prosedür hakkında bilgi vermektedir. İltica başvurusu sürecinde neler yapmaları gerektiğini anlatan dernek, bu süreçte sorunlarla karşılaşıldığında da kişilere yardımcı olmaktadır. Dernek, bunların yanı sıra toplumda farkındalık oluşturmak amacıyla çalışmalar yapmakta, diğer taraftan da lobicilik faaliyetlerini sürdürmektedir.

Çanakkale'de bulunan sığınmacı, göçmen ya da mülteciler, birkaç değişik yoldan dernekle bağlantı sağlamaktadırlar. Bunların başında kendi aralarındaki iletişim ve yönlendirmeler gelmektedir. Bunun dışında Emniyet Müdürlüğü Yabancılar Şubesi ya da diğer sivil toplum kuruluşlarının yönlendirmeleri ile de derneğe başvuranlar bulunmaktadır. Derneğe gelerek yardım isteyen kişilerin profiline bakıldığında, Suriye, Sudan ve İran'dan gelen kişilerin çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir.

Dernek çalışanları, iltica konusunda Türkiye'nin başta yasal mevzuat olmak üzere birçok eksiğinin olduğunu belirtmektedir. Hala bu konuda yürürlükte bir yasanın olamaması, 1951 Cenevre Sözleşmesi'ndeki coğrafi çekincelerin kaldırılmaması bunların başında sayılmaktadır. Ülkede bulunan mülteci ve sığınmacıların, hakları olan eğitim ve sağlık hizmetlerini kullanamamaları, iltica prosedürüne erişimde zorluk yaşamaları da bu sorunlar arasında bulunmaktadır. 2010 yılında yayınlanan genelge ile kaldırılan ikamet harcı, hala bazı şehirlerde yerel polis tarafından talep edilmekte, bu da yasal olmayan bir uygulamanın yapıldığı anlamına gelmektedir. Bir diğer sorun da çocukların koruma altına alınmasında yaşanan zorluklardır. Refakatsiz çocukların devlet koruması altına alınmasında sıkıntılar yaşanmakta, iltica başvurusunda bulunmamış çocuklar koruma altına alınmamaktadır.

Dernek çalışanlarından alınan bilgiler göre: Çanakkale'deki toplam kayıtlı mülteci sayısı Suriyeliler ve ilçedekiler de dahil 7.000 kişidir. Mültecilere ücretsiz olarak hukuk danışmanlığı, sosyal danışmanlık ve psikolojik danışmanlık sağladıkları aynı zamanda gelen bağışlarla kıyafet yardımı, hijyen paketi yardımı gibi yardımlarda bulunmaktadır. Sayısal olarak tam net bir rakam verememekle birlikte şimdiye kadar 1000'e yakın mülteciye hem sahada hem de ofiste danışmanlık ve dosya takibi yaptıklarını ifade etmektedirler. Çalışma sahalarının büyük kısmını düzensiz göçmenlerle beraber yerleşik göçmenler oluşturmaktadır.

Her ülkeden gelen mülteci ve sığınmacı var. Fakat Çanakkale’de en çok Suriyeliler bulunmakla beraber Sudanlı ve İranlı mülteciler bulunuyor. Göç etme sebepleri daha çok savaş, yıkım ve can güvenliği tehdidi şeklinde sayabilir.

Her ay düzenli yardım sağlama konusunda ise dernek Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği’nin düzenli mali yardım sağladığı kişilerin haricindekilere mali yardım talebiyle danışan kişileri genellikle ildeki yardım mekanizmalarına yönlendirmektedir. Ayrıca derneğin ofisinde kıyafet, ayakkabı gibi yardımlar devamlı sürmektedir. Sığınmacı ve mültecilerin ülkemizde eğitim hakları bulunmaktadır. Çocukların bir kısmı eğitime devam edebilmektedir. Fakat maalesef bir kısmı da çeşitli nedenlerle eğitime devam edememektedir. Bu sorunlar sadece Çanakkale’deki insan kaçakçılığı veya kaçak göçmenlere özgü olmayıp tüm Türkiye için geçerlidir. 2015 yılında Türkiye’de 21 ilde 2.943 göçmen idari gözetim kararı alınan ya-gönderme merkezlerinde barındırılmıştır (Tablo 9).

Tablo 6: Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı (www.goc.gov.tr).

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ İLLER			
Adana	150.835	Kahramanmaraş	84.250
Adıyaman	24.282	Karabük	267
Afyon	3.196	Karaman	408
Ağrı	832	Kars	121
Aksaray	931	Kastamonu	567
Amasya	164	Kayseri	50.023
Ankara	59.714	Kırıkkale	448
Antalya	153	Kırklareli	2.070
Ardahan	57	Kırşehir	536
Artvin	42	Kilis	128.488
Aydın	6.527	Kocaeli	23.253
Balıkesir	1.655	Konya	69.040
Bartın	26	Kütahya	273
Batman	18.026	Malatya	18.090
Bayburt	26	Manisa	5.644
Bilecik	485	Mardin	97.383
Bingöl	697	Mersin	139.363
Bitlis	549	Muğla	8.173
Bolu	870	Muş	728

Burdur	7.841	Nevşehir	4.880
Bursa	97.212	Niğde	2.543
Çanakkale	268	Ordu	606
Çankırı	1.261	Osmaniye	40.602
Çorum	6.286	Rize	512
Denizli	29.134	Sakarya	5.829
Diyarbakır	29.134	Samsun	3.248
Düzce	443	Siirt	2.839
Edirne	6.511	Sinop	69
Elazığ	4.603	Sivas	1.378
Erzincan	163	Şanlıurfa	399.208
Erzurum	452	Şırnak	14.764
Eskişehir	1.649	Tekirdağ	5.282
Gaziantep	323.687	Tokat	634
Giresun	132	Trabzon	1.651
Gümüşhane	55	Tunceli	100
Hakkâri	951	Uşak	1.062
Hatay	383.660	Van	1.531
Iğdır	77	Yalova	2.462
Isparta	6.154	Yozgat	2.763
İstanbul	392.642	Zonguldak	284
İzmir	91.385	Genel Toplam	2.748.367

4. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

519.793 kişilik nüfusa sahip Çanakkale, 3.438 kayıtlı göçmeni misafir etmektedir. Bu sayı toplam nüfusun % 0,66'sıdır. 2016 yılında Çanakkale'de hakkında idari gözetim kararı alınan yabancılar ve Ayvacık'taki geri gönderme merkezinde 84'e ulaşmıştır (http://www.goc.gov.tr/files/files/2016_goc_raporu_.pdf). Çanakkale'nin Ayvacık ilçesi ve köylerinde ekonomik kazancını sadece hayvancılık ve zeytin tarımından sağlayan düşük gelir ve kısıtlı istihdam olanakları nedeniyle insan kaçakçılığı bazıları için cazip hale gelmiştir. Bazı kişi veya kişiler bu yol ile ekonomik durumunu oldukça iyileştirmişlerdir. Ancak bu doğru bir kazanç yolu değildir. İnsan kaçakçılığının önemli bir rant haline gelmesi ve kolay para kazanma yolu olarak görülmesi büyük bir felakettir. Bu yol ile insan hayatı son derece riskli bir yolculuk nedeniyle olumsuz etkilenmektedir. Bu kişilerin ülkemizden yurtdışına çıkışları yasal

yollardan kolaylaştırılmalıdır. Mülteci statüsündeki insanlar için BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi kurallarında yer alan 13, 14,15 inci maddelerinin hükümlerine özellikle AB üyesi ülkeleri uymak zorundadırlar.¹ Türkiye'nin sığınmacı ve mülteciler için geçiş ülkesi konumunu sürdürmesi nedeniyle Çanakkale coğrafi konumu nedeniyle önemli bir cazibe noktasındadır. Bu yüzden bu yola sevk eden zorunlu yasak engellerin kaldırılması kaçınılmaz bir gerekliliktir. Ancak AB müktesebatı ve göçle ilgili ulusal mekanizmalar oluşturma ve coğrafi kısıtlamanın kaldırılmasını da içeren düzenlemeler, sığınmacı ve mülteciler için Türkiye'deki yaşamları açısından olumlu gelişmeleri içinde barındırmaktadır. AB süreciyle birlikte "Konsey Kabul Koşulları Yönergesi" ve "Türkiye Göç ve İltica Ulusal Eylem Planı" bir anlamda Türkiye'deki sığınma sisteminin eksik olan sosyal boyutuna ilişkin düzenlemeleri içermektedir. Sığınma sürecindeki uygulamalarda da sosyal boyutun güvenlik boyutu ve hukuksal boyut gibi göz önünde tutulması gerekmektedir. Mülteci konusu insan kaçakçılığını tetikleyen önemli bir insan hakları ihlal sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanlar savaşlar, terör olayları, ekonomik sebepler, sosyal statüleri ya da politik görüş ayrılıkları, etnik kökenleri, dinleri, dilleri, nedeniyle baskıya, zorlamaya, işkenceye, asimilasyona, sürgüne tabi tutulmaktadırlar. Bir veya birkaç ülkenin çözüm üretebileceği bir problem değildir. Uluslararası işbirliği kaçınılmaz bir gerekliliktir. Bu yüzden insan onuruna yakışır hayat sürmeleri için insanlığını yitirmemiş uluslararası topluma büyük görevler düşmektedir.

Çanakkale'de mültecilerin statüsü değerlendirildiğinde birkaç önemli unsur göze çarpmaktadır. Çanakkale'ye gelen göçmelerin dil ve eğitim ve sosyal sorumluluk problemidir. Bu sorununun çözümüne yönelik olarak başta halk eğitim merkezleri ya da sosyal sorumluluk bilinci çerçevesinde gönüllü eğitim kuruluşlarından yardım istenilmesidir. Böylece yöre halkının yabancılarla kaynaşması ve sorunlarına çözüm üretmek daha kolay olacaktır.

Çanakkale'deki mültecileri barındıracak yeterli kapasiteye sahip konaklama merkezi ve fiziki ihtiyaçlarını karşılayabilecek alan yetersizliği gelmektedir. Bu konuyla ilgili Çanakkale Belediyesi Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneğinin bizzat konuyla ilgilenmesi ve gerekli yatırımları bu bölgeye çekmesi gerekmektedir. Bölgedeki göçmenler çoğunlukla tek kişilik veya bir çekirdek ailenin konaklayabileceği odalarda kalmaktadır. Hâlbuki göçmenlerin aile yapısı geniş aile tipinde olduğundan dolayı bu tür

1 Madde 13

1. Herkesin bir devletin toprakları üzerinde serbestçe dolaşma ve oturma hakkı vardır.
2. Herkes, kendi ülkesi de dahil olmak üzere, herhangi bir ülkeden ayrılmak ve ülkesine yeniden dönmek hakkına sahiptir.

Madde 14

1. Herkesin zulüm altında başka ülkelere sığınma ve sığınma olanaklarından yararlanma hakkı vardır.
2. Gerçekten siyasal nitelik taşımayan suçlardan veya Birleşmiş Milletlerin amaç ve ülkelerine aykırı eylemlerden doğan kovuşturma durumunda bu haktan yararlanılamaz.

Madde 15

1. Herkesin bir yurttaşlığa hakkı vardır.
2. Hiç kimse keyfi olarak yurttaşlığından veya yurttaşlığını değiştirme hakkından yoksun bırakılamaz.

BM Enformasyon Merkezi, Ankara, http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/h_rigths_turkce.pdf (25.09.2016)

odalar göçmenlerin fiziki ortam koşullarına uymamaktadır. 21. yüzyılda bu tür problem insanlık ayıbı olarak görülmektedir.

Çanakkale'deki önemli sorunların biri de mültecilerin sağlık sorunudur. Bölgeye değişik iklim koşullarından gelen bu mülteciler, geldikleri bölgeden vardıkları bölgeye kadar uzun mesafe kat ettikleri için fiziksel yorgunluk, zayıflama ve vücutlarında birtakım hastalıklar görülmektedir. Her ne kadar sağlık merkezlerin de tedavi edilse de sağlık merkezleri yetersiz kalmaktadır. Kendisine tahsis edilen ilaç ve diğer tıbbi malzemelere ulaşma konusunda yetersizlik sebebiyle sağlık problemleri sürmektedir.

Çanakkale'deki mülteciler açısından dördüncü değerlendirilmesi gereken unsur ise çalışma ve yaparak yaşayarak kazanım elde etme gereksinimidir. Kente daha önce gelen akraba, tanıdık ve hemşerilerin daha sonra gelenlerin meslek, iş ve ikamet edecek olanlar üzerindeki rolleri ön plana çıkmaktadır. Kentsel alanların talep ettiği vasıflara ve eğitime sahip olmayan bu kişilerin iş bulmada en önemli güvenceleri Birleşmiş Milletler ve Türkiye Cumhuriyetinin sağladığı sığınmacı haklarıdır. Mülteciler ilde ucuz işgücü olarak değerlendirilmekte iş arayanlar için olumsuz bir durum oluşturmaktadırlar. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'e göre İl Düzeyindeki Temel İş gücü Göstergelerine göre Çanakkale'de işsizlik oranı % 6,1, istihdam oranı % 45,0 iken bu değerlerin 3.438 kayıtlı mülteci nedeniyle olumsuz etkileneceği beklentileri ortaya çıkmıştır.

Gelen mültecilerin geldiklerinde sorunlu insanlar olabilme olasılıkları her zaman bulunmaktadır. Bu tür göç hareketleri bazı teröristlerin mülteciler arasında kripto şeklinde ülkeye giriş kanalı oluşturduğundan devletlerin güvenliğini de tehdit etmektedir (Deniz 2014, s.201). İstenmeyen mülteci hareketliliği ile mücadelede sınır kontrollerinin artırılması en önemli gerekliliklerden biridir (Deniz 2009).

KAYNAKLAR

ANDERSON, Benedict (1993), Hayali Cemaatler-Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması, İstanbul: Metis Yayınları

ATABAY, Mithat (2006), Cumhuriyet Döneminde Çanakkale'ye Göçler, Çanakkale Araştırmaları Türk Yılıığı, Çanakkale

AĞIR, Osman ve SEZİK, Murat (2015), Suriye'den Türkiye'ye Yaşanan Göç Dalgasından Kaynaklanan Güvenlik Sorunları. Birey Ve Toplum, Bahar 2015, Cilt:5, Sayı: 9.

BAL, Hüseyin (2008), Kent Sosyolojisi, Isparta Fakülte Kitabevi.

TOZLU, Büke (2016), 20.05.2016 Tarihli Asam'ın Psikoloğu B.Tozlu ile yapılan görüşme

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (2013). 2013 Yılı Bildirgesi, s. 2

ÇİÇEKLİ, Bülent (2003), Yabancılar ve Polis, Seçkin Yayınları, Ankara.

ÇİÇEKLİ, Bülent (2007), Yabancılar Hukuku, Ankara: Seçkin, Yayınları.

DEMİR, O. Ömer ERDAL, Hakan (2010), Yasadışı Göç ile İlgili Kavramların Doğru Anlaşılmasını Sorunu ve Yazılı Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir İnceleme: Polis Bilimleri Dergisi, Cilt (12) 1. <http://www.pa.edu.tr/objects/assets/content/file/dergi/80/2-Makale-29-54.pdf>. (Erişim tarihi 09.05.2016).

DENİZ, Taşkın (2014), "Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye", Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi 18(1), s. 175-204.

DENİZ, Orhan (2009), Mülteci Hareketleri Açısından Van Kentinin Durumu ve Kentteki Mültecilerin Demografik Profili. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14 (22), 187-204.

DOĞUKAN, Hatice, BARAN, Şebnem, YORULMAZ, Hasan, YENİCİ, Elif, (2008), 2006-2007, Çanakkale İli Çevre Durum Raporu, Çanakkale.

Emniyet Genel Müdürlüğü, Yabancılar Hudut İltica Dairesi Başkanlığı (2001), Dünyada ve Türkiye'de Yasadışı Göç. Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2015), T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları Yayın No: 35 Nisan, Ankara

GÜRAL, Demet (2006), "İnsan Ticareti Mağdurları" Uluslararası Göç Sempozyumu (8-11 Aralık 2005) Zeytinburnu Belediyesi (ss. 195-197) İstanbul.

HEİN, Jeremy (1993), "Refugees, Immigrants and State", Annual Review of Sociology, Vol.19, s.43-59.

İÇDUYGU, Ahmet ve TOKTAS, Şule (2005), Yurtdışından Gelenlerin Nicelik ve Niteliklerinin Tespitinde Sorunlar, Ankara: TUBA Raporları, Sayı 12.

İÇDUYGU, Ahmet ve SİRKECİ, İbrahim (1999), "Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Göç Hareketleri, 75 Yılda Köylerden Şehirlere", İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, ss.249-268.

KARA, Polat ve KORKUT, Recep (2010), "Türkiye'de Göç, İltica ve Mülteciler" Türk İdare Dergisi, Haziran 2010. Sayı: 467.

KARİMAN, Selami (2015), "Türkiye Göç Eden Mültecilerin Sosyal Hayata Uyum Sürecinin İncelenmesi: Isparta Örneği", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KARASAR, Niyazi (1998), Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler, Nobel Dağıtım, Ankara

KILIÇ, Taner (2008), "Bir İnsan Hakkı Olarak İltica" Mülteci Çalıştayları (2004 – 2005) (ss. 208-247) Ankara: Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi.

KIRLI, Özlem (2009), "Yasadışı Göç Sorunu." Uluslararası Davraz Kongresi – Küresel Diyalog, Bildiriler (24-27 Eylül 2009), Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları.

SANDER, Oral (2008), Siyasi Tarih (1918-1994). İmge Yayınevi, Ankara

SEGUÍN, C. Alberto (1956), Migration and Psychosomatic Disadaptation. Psychosomatic Medicine, 18 (5), p.404-409

SERBES, M. Kemal (2009), "Trendi Hızla Yükselen Suç Ekonomisinde Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti: Türkiye Örneği." Uluslararası Davraz Kongresi –Küresel Diyalog, Bildiriler (24-27 Eylül 2009). Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.

ŞAHİN, Yusuf (2010), Kentleşme Politikası, Murathan Yayınevi, Trabzon

TBMM Komisyon Raporu (2014), Ege Kıyılarında (İzmir–Aydın) Gerçekleşen Yasa Dışı Göç Hakkında İnceleme Raporu, TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu 06543 Bakanlıklar-ANKARA

TEKİNALP, Gülören (2003), Türk Yabancılar Hukuku, Beta Basım, İstanbul

TERZİOĞLU, Mehmet (2006), "Göçmen Ülkesi Olarak Türkiye: Hukuksal Yapı ve Uygulamalar." Uluslararası Göç Sempozyumu (8-11 Aralık 2005) Zeytinburnu Belediyesi (s. 168-172) İstanbul.

Toplumsal Araştırmalar Kültür ve Sanat İçin Vakıf Ankara Şubesi, (2002), Avrupa ve Türkiye'de Sığınma Hakkı ve Mülteciler Uluslararası Sempozyum (31 Ocak-2 Şubat 2002). Ekol Basım, Ankara,

TÜSİAD., (2006), İçduygu, A. (Ed.) Türkiye - Avrupa Birliği İlişkileri Bağlamında

Uluslararası Af Örgütü (2009), İki Arada Bir Derede (Türkiye'deki Mültecilere Koruma Sağlanmıyor) Uluslararası Af Örgütü Yayınları.

Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi (2008), Mülteci Çalıştayları (2004 – 2005), Ankara: UAÖ Yayınları.

Uluslararası Göç Örgütü (IOM) – İçişleri Bakanlığı – Adalet Bakanlığı. (2009), Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı, Ankara Yayınları.

Uluslararası Göç Örgütü (IOM) (2009), Bülent Çiçekli (Ed). Göç Terimleri Sözlüğü. Cenevre: OM.

Uluslararası Göç Tartışmaları (2006), İstanbul: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği Yayınları.

United Nation Appeals Tribunal Tribunal D'appel Des Nation Unies (2007), Judgement No : 2013.

United States Committee for Refugees and Immigrants, (1999), U.S. Committee for Refugees World Refugee Survey - Myanmar, 1 January 1999.

WEİNER, Myron (1996), Bad Neighbors Bad Neighborhoods: An Inquiry into the Causes of Refugee Flowsll, International Security, Vol.21, No.1, s.5-42.

YAVUZ, Ömer (2015), "Türkiye'deki Suriyeli Mültecilere Yapılan Sağlık Yardımlarının Yasal ve Etik Temelleri", Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Yıl: 2015, Cilt: 12, Sayı: 30, s. 265-280.

ZOLBERG, R. Aristide, SHURKE, Astri, AGUAYO Sergio (1986), "International Factors in the Formation of Refugee Movements", International Migration Review, Vol.20, No.2, Special Issues: Refugees Issues end Directions, p.151-169.

İnternet Kaynakları

(<http://www.egm.gov.tr/hizmet.yabancilar.goc.asp>), Erişim Tarihi: 07.11.2017

http://www.goc.gov.tr/files/files/2016_goc_raporu_.pdf, Erişim Tarihi: 07.11.2017

www.asam.gov.tr, Erişim Tarihi: 15.03.2018

www.canakkale.bel.tr, Erişim Tarihi: 15.03.2018

<http://fortresseurope.blogspot.com/2006/01/forte-resse-europe.html>. (46 Avrupa
Parlamentosu STEPS Raporu, Erişim Tarihi: 18.04.2015

[http://frontex.europa.eu/news/frontex-begins-testing-accelerated-registration-process-
in-lesbos-VLktjw](http://frontex.europa.eu/news/frontex-begins-testing-accelerated-registration-process-in-lesbos-VLktjw), Erişim Tarihi: 18.04.2015

https://frontex.europa.eu/.../Annual_Risk_Analysis_2017.pdf Erişim Tarihi: 22.10.2018

https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2017.pdf

<http://www.dw.com/tr/yunan-adaları-halkına-nobel-barış-ödülü-verilsin/a-19015279>,
Erişim Tarihi: 18.04.2015

<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=224>, Erişim Tarihi: 18.04.2015

www.internationalaffairs.org.au. Erişim Tarihi: 07.11.2017

www.unhcr.org.tr Erişim Tarihi: 24.11.2017

BM Enformasyon Merkezi, Ankara,

http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/h_rigths_turkce.pdf, Erişim Tarihi: 03.10.2017